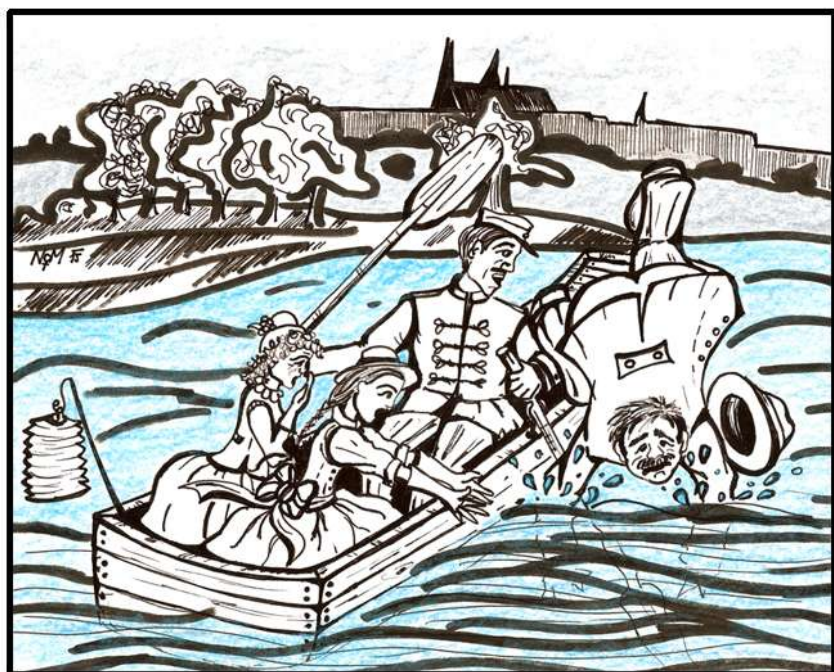

IGNÁT HERRMANN

OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA

LAMA

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatele venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z paměti starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníčka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strasti kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitulu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

IGNÁT HERRMANN

Otec Kondelík a ženich Vejvara

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

IGNÁT HERRMAN

Otec Kondelík
a ženich Vejvara

Praha 2015

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-43-5 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-44-2 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-45-9 (formát MobiPocket)

VÝRAZY A POJMY

akcíz	– spotřební daň
ariston	– hrací nástroj, flašinet
avanžovat	– povýšit
bachraté kuba	– doutník
berdo	– dobré jídlo a pití, hodování
blamírovat	– zesměšňovat
břichopáskové	– nezvaní hosté, kteří se rádi zadarmo najedli a napili
činkostn	– skříň na nádobí, příborník
copař	– zaostalec, zpátečník
čamara	– pánský slavnostní černý kabát se stojatým límcem a řadou knoflíků zapinaných na šňůrky
domino	– volný hedvábný plášť
důkladně navařen	– ve smyslu být značně rozčilený
fajtón	– neboli faetón, druh kočáru z 2. pol. 19. stol. s plachtovou střechou
fidibus	– papírový smotek sloužící k podpalování dýmky nebo svičky
fisharmonium	– klávesnicový nástroj s průraznými jazýčky a šlapacími měchy
flot	– prázdný
frýzky	– ozdobný, vodorovný pruh na stěně
goldmany	– parníky provozované firmou Goldmann
hejtlovat	– nakládat
herníci	– slanečci
hexnšús	– velice bolestivý zánět sedacího nervu
homolka	– homole cukru

honzík	– žíněný polštářek, který sloužil jako vycpávka zadní části bohatě rozšířené a zdobené sukně
hovořil	– kecal
jenerálštábky	– mapy
kanódky	– sardinky
kartán	– krabice
keser	– rybářská síť ve tvaru pytle
kochaný	– milovaný
komoce	– pohyb
kuvér	– neboli kuvert – seznam pokrmů podávaných při hostině
landaur	– kočár s odklápěcí střechou
majolika	– keramická hmota s různobarevným průlničitým střepem s barevnou glazurou
matróz	– námořník
maxl	– karetní hra
pakatelně	– ve smyslu lehkovážně, nezodpovědně
pompézfunébru	– smuteční průvod
pantalony	– nohavice, rajtky
paškrtníci	– mlsouni, labužníci
pergál	– také perkál, lehká tkanina
pikeš	– textilie s reliéfovou strukturou
pándán	– doplňující protějšek
podsední	– také sedlový kůň, je zapřažený vždy vlevo
polovičník	– látka ze směsi
příštipek (na botě)	– kožená záplata
rekomandace	– doporučení
rostenky	– vrstevnice
rýšek	– ozdoba vytvořená z řaseného, skládaného nebo plisovaného pruhu látky

řitice	– řešeto
sokolská kajda	– sokolské sako
stearinka	– druh svíčky, z vosku podobné hmoty stearinu
sukurs	– pomoc, podpora
svak	– přiženěný muž, např. zeť, švagr, tetec
šaraváry	– kalhoty se širokými nohavicemi podkasané nad kotníky
šibřinky	– maškarní zábava s určeným tématem
šmolka	– sytá modrá barva, vyráběla se velmi jemným rozemletím kobaltového skla, barevně velmi stálá barva
špády	– karty
špiritus	– alkohol
šprůdl	– zastarale, hlavní karlovarský pramen, Vřídlo, v tomto případě myšlen vřidelní kámen
štamblat	– pamětní list
štruple	– poutko u vyšší obuvi, sloužící k uchopení při obouvání
šukat, šukání	– hledat, hledání
tambor	– vojenský bubeník, také tambur
trapulírky	– hrací karty
triton	– mytologická bytost, která je napůl člověk a napůl ryba
tyrpán	– náplast z pryskyřice
vadit se	– hádat se
véba	– balík
žamputář	– žvanil
žengle	– silná jehla s velkým ouškem a s tupým hrotem k navlékání a šňerování

*Všem „Pepičkám“ a „Vejvarům“,
všem tchánům a tchyním
skutečným i nastávajícím
knih tato věnována*

I

NAŠE RODINA

Mistr Kondelík! Skoro celá Praha ví odnedávna, že je to malíř pokojů. Ale ne nějaký zcela obyčejný hudlař, nýbrž malíř, kterému záleží na jeho pověsti, malíř, který se pokládá za kus umělce, malíř, který zná „slohy“ – zkrátka malíř, který dovede něco vymalovat!

Historie páně Kondelíkova podobá se historii mnoha set malých a ještě menších živnostníků, kteří zalidňují Prahu.

Narodil se kdesi na venkově, vyučil se tam a asi před třiceti lety vešel Poříčskou branou do Prahy jako vytáhlý mladý tovaryš, se zeleným tlumokem na boku, v záprsí koženou tobolku a v ní pečlivě složená vysvědčení. Šel vandrem – a v Praze jeho vandr končil. Našel práci, maloval neúnavně jako kat, strádal šestáky a zlatky, pěkně se ošatil, měl otevřené oči a také uši, pochytil něco od soudruhů v povolání, kteří měli kus akademie, a skoro to přivedl dále než oni. Byla v něm čerstvá venkovská, chápavá krev a hodně chuti a síly k životu i do práce.

Po nějakých desíti nebo dvanácti letech se „udělal pro sebe“ a oženil se. Řemeslo šlo mu hravě dále, padl do plné podnikatelské doby, a ovocem jeho pracovitosti je pěkný dům v ulici Čelakovského na Vinohradech. Sám však bydlí v Praze v Ječné. Stal se pražským příslušníkem, později měšťanem, a to jest jeho chloubou.

„Nahoře“ – na Vinohradech – usadí se, až toho bude míti dost, až půjde na odpočinek, až někomu popustí závod.

Už není vytáhlý. Jeho postava se všemi směry pěkně zaokrouhlila, „pas“ vůbec zmizel.

Je výšky nadprostřední, kulatého, zdravě zbarveného obličej. Jeho vlasy, posud „kompletní“ – jak hrdě říkává – kdysi kaštanové, jsou roztomile tatínkovsky prokvetlé – (melírované, říkává mistr Kondelík) – a krátko ostříhané. Pod nosem silné, husté, krátké kníry, rovněž „do šediva namíchané“, abych mluvil jeho řečí, ostatní tvář vždycky co nejpečlivěji vyholena.

Je zdrav, blízek padesátky, ba kypí zdravím příliš, a tato okolnost je příčinou jisté nevlídné myšlenky, obavy, která – byť ji sebeúsilněji zapuzoval – časem opět a opět se ozývá. Nepronáší ji zjevně, aby nemaloval čerta na zeď, ale nezbavuje se jí od několika let, kdy mu v parní lázni poprvé oznámili, že váha jeho tělesná dostoupila osmdesáti devíti kilogramů. Vzpírá se vši silou důsledkům této své závažnosti, a přece se obává, aby ho někdy „neflekla mrtvička“...

Řekl jsem, že kypí zdravím. Bohužel, musím se opravit. Trpí občasným „houserem“, nepřijemnou to věcí, která ho ponavštěvuje třeba dvakrát do roka a ochromuje vždy na několik dnů.

Mistr Kondelík ví, aspoň se domnívá, od čeho to má. Ano, když ještě sám „tancoval na těch zatracených štaflích“, v bytech se zotvíranými okny a dveřmi, všecek zpocen, podfoukl jej průvan a zmrazil mu hřbet. Mistr Kondelík má utkvělou představu, že má páteř

jako obloženu rosolem, že tam sedí něco jako porce huspeniny – to je ten houser proklatý!

Přes to přese vše opovrhne salicylem a pije plzeňské, tomášské i flekovské. Bůh oddělil vody od suché země – a „Pánbůh ví, proč to udělal,“ říká mistr Kondelík – a vody se nedotkne.

Nuže, to jest náš mistr a otec Kondelík.

Paní Kondelíková, jeho věrná družka, je skoro o desítku let mladší. Život její byl méně bohatý událostmi vůbec – bouřlivých nikdy nebylo.

Byla dcerou ze „spořádané pražské rodiny“. Totiž tatínek byl měšťanem a měl „své“. Před lety u nich malováno a ten úkol svěřen mladému tehda mistru Kondelíkovi. Kondelík maloval, slečna Betyňka pokrývala nábytek chatrnějšími prostěradly, starými povlaky ze slavníků a podobnými čalouny. Od té chvíle nespouštěl Kondelík Betyňku z očí a – což jest ještě významnější – nepouštěl ji také z hlavy.

Jak na něj pohlížela ona, když hrkal v pokojích svými malířskými štaflemi, v pocákaném oděvu z hrubého plátna, o tom není známo nic určitého. Ale když jedné neděle ve svátečním oděvu se dostavil s účtem za malbu, bylo jí, jako by jí spadly šupiny z očí. Vždyť to byl učiněný švihák! Jejímu panu otci zalíbil se Kondelík z příčiny mnohem praktičtější. Vlivem roztomilosti Betyňčiny vypadl účet Kondelíkův o pětku laciněji, než bylo původně rozpočítáno. Podivné osudy! Otec měl v kapse pětku a mistr Kondelík po několika dalších návštěvách měl v kapse tatínka a s ním i srdce a ruku Betyňčinu. Betyňka měla pěknou

pomoc a po veselé kopulaci malovalo se to i mistru Kondelíkovi nesmírně vesele. Bylo na barvy i na patrony a mistr hravě bral do malby celé domy.

Nu ano, tomu všemu je dobrých dvacet let. Ale bylo to dvacet let pořádného, klidného života rodinného – až na nějaké ty malé mrzutosti. Ale kde by jich nebylo?

Paní Kondelíková je o hlavu menší manžela svého, běloučká jako z těsta, světle hnědých očí, a hnědými jejími vlasy probleskuje tu a tam stříbrná nitka. Ale na její chválu budiž poznamenáno: ani jediný ten stříbrný vlásek nikdy si nevytrhla. Ba skoro si chvílemi na ně domýšlela. Soudila, že jí dodávají vážnosti, úcty. Vždyť je matkou.

Dobrá žena, dobrá kuchařka, zná slabosti svého manžela, miluje dceru Pepičku a lehajíc vstávajíc měla od prvního zavržení Pepiččina jedinou myšlenku: Bože, dej mému dítěti dobrého muže!

Dcera Pepička! Co chcete slyšeti o poupěti osmnáctiletém? A Pepičce je už skoro osmnáct! Četli jste tolik popisů roztomilých osmnáctiletých dívek – taková, ano, taková je Pepička! Oči a vlasy má po matce, i mnoho dobrých vlastností. Nikdy neměla tajnou lásku, aspoň se na to nepamatuje. Nu, když chodila do tanečních hodin, ozývaly se v ní také podivné struny, ale žádná se nerozezvučela plným zvukem. Všechno v ní dřímalo. A pak se jí zdálo, že všichni ti žáci otce Kasky jsou tak příliš mladí. A byli, byli. Z tanečních hodin je málo ženiteb. Rozprchne se to po skončeném kursu do světa, do všech úhlů – snad někdy na plesích

setká se takový párek. Pepiččin milostný román (román to s nejkrásnějším koncem!) nevznikl v takové taneční škole, kde se učila prvním krokům čtverylky a dvořanky; byla to teprv opakovací hodina taneční, kde Náhoda komponovala první jeho kapitolu.

Pan Vejvara! S tímto svým hrdinou bych měl nejvíc práce – ale prosím, překonáte-li šťastně tento úvod a počtete-li si kousek dále však se vám pan Vejvara sám představí.

Jsem s ním v rozpacích, neboť tento můj hrdina nemá do sebe vlastně pranic hrdinského.

Ne, milý pan Vejvara nebyl žádným rytířem z pohádky. Nebyl nadán onou úporností, jaké třeba k překonávání tisícerych překážek, k dobývání světů. František Vejvara svědomitě „vydřel“ gymnázium a byl rovněž svědomitým posluchačem právnické fakulty. Každé jeho další vysvědčení bylo novým zrcadlem vzorného, dokonalého studenta. Ale tím dřením byla také všechna jeho energie vyčerpána. Když absolvoval práva a s dobrým prospěchem složil nějaké ty státní zkoušky, stanul nerozhodně.

Má se věnovat advokacii? V duchu si přiznával, že k tomuto nejsamostatnějšímu povolání nemá dosti – samostatnosti. Hrozil se odpovědnosti, kterou by na něj uvalili klienti svými procesy, v nichž stále běží o peníze, o tisíce, snad o statisíce. Nedovedl si pomyslet, kterak by si počínal jako obhájce v nějaké trestní při, kde by se na něj obracely zraky širší veřejnosti. Byly chvíle, kdy Vejvara ve svém mládeneckém pokojíku, zcela bezpečně, že ho nikdo neslyší, pokoušel se

obhajovat nějakého smyšleného, neviditelného obžalovaného – a náhle se ulekl vlastního hlasu, zakoktal se, začervenel – a nemohl dále. Ne, advokátem nebude!

Státním úředníkem? Při pouhém pomyslení na tísnivé zlaté límce, na upjaté uniformy tajil se v něm dech. A když pomněl na nekonečný ten hon za kariérou, na věčné to soupeření a předstihování, klesala pod ním kolena. Nebude státním úředníkem.

Co zbývalo, aby zužitkoval svoje studie? Po všech úvahách dospěl Vejvara k přesvědčení, že jen magistrát je klidným přístavem, do něhož se s lodičkou svého života uchýlí. Nekyne sice na magistrátu sláva, hlavy nevěncí se tam vavřínem, ale je to bezpečná existence. Mírně se tam stoupá od praktikanta výše, stupínek po stupínku, nikdo nikoho nehoní, pracuje se v teple, za vše odpověden je vždy vyšší pán: pan sekretář, pan ředitel kanceláře, pan rada, pan purkmistr, slavná městská rada. Podřízenější pracuje vždy dle rozkazu vyšších; dostane snad časem „nos“, ale nikdy nic nemůže zkazit. Ať vyřídí věc desaterým způsobem, vždy je náprava možná.

A pan Vejvara šel tedy k magistrátu, kde ho předešlo už několik jeho kolegů. Stal se praktikantem, bude koncipistou, bude sekretářem – dotáhne to snad i na radu. Můj bože, magistrátní rada! Není to také malé zvíře!

Ale nedostávalo-li se Vejvarovi úpornosti pro široký zápas v životě vůbec – v jednom směru měl jí s dostatek: v milování svém, ve své lásce k Pepičce. Od první chvíle, kdy ji spatřil, zrál a vyzrál v něm pevný úmysl: Pepička bude mou. Nebylo mu dáno, aby zápa-

sil s draky, ale v rodině Kondelíkových nebylo draka. A jakkoliv i tato historie jeho občanské, pravidelné a zcela mravné lásky měla svoje mrzuté, chvílemi směšné kapitoly, Vejvara se nezlekal a neodstrašil. Zápal jeho pro Pepičku nemohl býti ochlazen žádným bodavým slovem Kondelíkovým, vůle jeho neklopýtla o žádnou z těch drobných nehod. Byl prost vší domýšlivosti, všeho vzdoru, vší chorobné citlivosti.

V dále zářil mu jediný skvělý cíl – oltář to, u něhož by poklekl jako ženich vedle své drahé, zbožňované Pepičky, oděné v bělostné šaty, s myrtovým věnečkem na hlavě, s blaživým požehnáním rodičů.

Co se událo cestou k tomuto cíli – jehož Vejvara šťastně došel –, pokusil jsem se zachytit v následujících kapitolách. Není to román – není to vůbec souvislá historie. Jsou to jenom drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny, k níž Vejvara náležel téměř od prvního svého zjevení se na dějišti.

II PŘIŠLO POZVÁNÍ

Bylo to v neděli po svatých Třech králich, asi o hodině s poledne, kdy od schodů zaduněly pádné kroky a hned potom na rohoži přede dveřmi kuchyně zašáraly čísi boty. Venku sněžilo.

„Aha, tatínek!“ zvolala paní Kondelíková, otáčející se v kuchyni u plotny a všecka zruřovělá žářem pece, spěchem a starostí o nedělní oběd.

Byl to mistr Kondelík.

Rozevřel dveře, a ještě než vstoupil, oklepával na prahu ze zimníku poprašek sněhový.

„Konečně se zdá,“ zvolal pak dovíraje dveře, „že bude nějaká zima. Chumelí se – a přitom je hezky tuho.“

„Jen ať mrzne!“ odpověděla místo přivítání paní Kondelíková.

„Beztoho si sládci a uzenáři pomalu zoufali. To jsou divné zimy – divné zimy! Jakživo to nebylo!“

„A to je teprv třetí taková,“ mluvil mistr Kondelík zhluboka, „a má jich být sedm. Zatrápení sejčkové, tihle proroci povětrnosti! A nakonec nikdo nic neví.“

Teď jako maně podívala se paní Kondelíková na kuchyňské švarcvaldky a pronesla s výčitkou, avšak s jemnou, dobrotivou, jako žertovnou výčitkou:

„Starouši, starouši! Pět minut přes jednu – a řekl jsi, že budeš v poledne doma...“

„E, já chtěl,“ odpovídal mistr, jako by se sám na sebe zlobil, „ale když už jsem měl zaplaceno, přišel teprv

pan rada Holárek – nolenc volenc musil jsem si dát ještě půlku...“

„No, no,“ hovořila konejšivě paní Kondelíková, „však já tě taky dřív nečekala. Ještě mi samotné připadá, jako by pořád byly svátky – myslila jsem si, že se u vína trochu zdržíte.“

Jindy by byla paní Kondelíková svého manžela trochu ostřeji pokárala, že nechá oběd vysmahovat, ač se takto nikterak nepodobala nějaké domácí xantipě. Ale dnes – dnes ani za živý svět nechtěla pokalit růžovou náladu, v jaké se „tatínek“ pravidelně vracíval od nedělní přesnídávky ve vinárně.

Teď rychle otřela o širokou kuchyňskou zástěru baculaté ruce a úslužně pomáhala choti ze zimmíku, do něhož byl jako naditý.

V jídelně tím okamžikem utichlo chřestění příborů a cinkot talířů, a do kuchyně vběhla slečna Pepička, roztomilě poupě manželského sdružení Kondelíkových.

Přítulně se chopila otcovy ruky, políbila ji a pronesla lahodným a jako slibným hlasem:

„Ale právě včas, tatínku, aby se nic nepokazilo.“

Zatím otec Kondelík, zbaviv se hlubokým vydechnutím mrazivého čpavého vzduchu, kterým byl zvenčí nasáklý, sál nozdrami první doušky vonných výparů kuchyňských a jeho oči mlsně zabloudily na plotnu.

„Mmm – hm,“ řekl zdlouha, nabíraje opětně plným vdechem luzné vůně, „copak jste to tento –“

A přikročil k plotně, jako by se chtěl podívat do hrnců a rendlíků.

„Nic, nic pod pokličky!“ bránila mu žertovně paní Kondelíková, obrátivši manžela a tlačíc jej oběma rukama zezadu do pokoje.

„To se nesmí! Sedni si a uvidíš!“

Snažil se sice mistr Kondelík cvičeným nosem svým rozeznat, co ho očekává, ale uhodl jen částečně. Ach, polévka s játrovými šiškami – jeho zamilovaná, to polapil. Ničím se mu tak „maminka“ nezavděčila jako tímto výtvozem svého kuchařského umění. Játrové knedlíčky s kořenitou vůní štiplavého česneku, hodně husto jich v polévce zlatohnědé, pírkem šafránu parfemované – ach, to nebylo pouhé jídlo, to byl povznášející, jemně dráždivý požitek vzácných okamžiků. To nebyla pouhá polévka, to byl koncert, báseň, to byla idyla v rámci nedělního odpočinku.

A mistr Kondelík svlékal rychle druhý kabát, smekl manžety, utřel si dokonale nos, a již seděl v lenošce tvaru sice poněkud starodávného, ale nesmírně pohodlného, vmáčkl si pod bradu cíp bělostného, levandulí páchnoucího ubrousku, přendával jako hravé dítě příbor z pravé strany nalevo a zas napravo a volal do kuchyně:

„No tak, holky, sem s tím! Mně po té skleničce mělnického vždycky důkladně vytráví.“

„Po skleničce, po skleničce,“ opakovala paní Kondelíková v kuchyni škádlivě. „Bylo jich, mně se zdá, několik, ty kunte! Už běžíme.“

Však se právě přihnala Kačena jako bouřka s drátěným košíčkem, v němž byly tři sklenice plzeňského, s čepičkami pěny jako ze šlehané smetany. Pan Kondelík ji zahlédl otevřenými dveřmi a mlsně si olízl

koutek jazykem. Sklenice plzeniny po číši rudého samotoku – nic na světě nechutná lépe! Ať si říká kdo chce jak chce: nech piva po víně! – to je stará a hloupá pranostika! Ta je z časů, kdy nebylo po plzeňském potuchy.

Polévka! Pan Kondelík jedl s takovou horlivostí, že mu na čele vyskočily jiskřivé krůpěje potu. Po polévce řízek hověziny, takové „chlebové“, jak pan Kondelík říkal, křehoučký „květový ocas“ s polévkovým křenem, s několika hříbečky a ryzci v octě – a po mase – – Aááh! Teď se to zjevilo. Španělské ptáčky! Řízky teletiny – Z nejlepššího kusu kýty – umně stočené a prošpikované – vycpané sardelovou a žemlovou nádivkou, dušené do tmavorůžova, jako zlaté!

A když po španělských ptáčcích přinesla blažená hospodyně k zákusku tenký máslový tvarohový koláč, v ústech jenjen se rozplývající, nezdržel se již mistr Kondelík, a labužně rozemílaje umělecký výrobek manželčin, s nímž nic podobného nemohlo závodit, pohrozil rozmarňě choti a mluvil plnými ústy:

„Matko, matko! Tys dnes strojila jako první neděle po svatbě! Copak tě tak naladilo?“

Mistr Kondelík řekl to jen tak, aniž ho co určitého napadlo, ale byl v tom skutečně zálud. Ne nadarmo strojila dnes paní Kondelíková tak pečlivě, ne nadarmo vybrala ve svém kuchyňském repertoáru lahůdky mistru nejmilejší. Měla opravdu něco za lubem. Objevilo se to po skončeném obědě, když Pepička odnesla prázdné talíře a mísy se zbytky, když smetla všecky drobtý a když paní Kondelíková postavila před manžela koflík silné černé kávy pro vytrávení.

Neboť zároveň s tímto koflíkem podsunula „tátin-
kovi“ podlouhlou obálku s nadpisem:

„Blahorodá paní, paní Kondelíková a slečna,
v Praze. Ječná ulice, číslo...“

„Copak je to?“ zeptal se mistr úsečně.

„Podívej se, starouši,“ odpovídala paní Kondelíková, „včera to přišlo poštou, zapomněla jsem ti to uká-
zat...“

A starostlivá matka Pepiččina snažila se vložit ve hlas co nejvíce lahody a dobráckosti a zároveň jako lhostejnosti, jako by jí na tom celkem nezáleželo. Řekla-li však, že včera zapomněla, dopouštěla se nepravdy – ale dopouštěla se jí v úmyslu nejlepší. Ponechala si věc schválně na dnešek, na neděli. Všedního dne nebylo s mistrem vždy hladké pojednání. V neděli však nemohl jí utéci; tu neměl výmluvy, že musí po nějaké práci, nesháněl nové vzory šablon, nemusil nakupovat barvy, neměl kam dohlédnout na dělníky. A ponechala si jí také na dnešek, aby si „starouše“ dobrým obědem připravila. Byl to její čistě ženský kousek domácí diplomacie. Z takové malé, nevinné lži lehce se vyzpovídá. Vždyť to vše činila pro dceru!

Mistr Kondelík chopil se obálky opatřené dvoukrejcarovou známkou a vyňal z ní obdélník tuhého papíru se zlatou ořízkou, na němž ozdobnými písmeny a barvou tmavorudou bylo vytištěno:

*Stará garda uzavřeného kroužku mládenců Karafiát
zve Vaše Blahorodí co nejuctivěji na opakovací (pro-*

*dlouženou) hodinu taneční v salóne Kaskově dne 15.
ledna. Začátek o 8. hodině.*

Úbor domácí

Mistr Kondelík přečetl, obrátil, přeslabikoval si na rubu i dva podpisy pořadatelů, položil pozvánku a otázal se stejně stručně a úsečně jako dříve:

„Nu, a co s tím?“

„Nu, co s tím, starouši,“ mluvila paní Kondelíková máslově, „to je očividné; zvou Pepičku ke Kaskovi – víš, něco takového jako zástěrkový věneček...“

„No bodejt,“ rozpomenul se náhle pan Kondelík, „je masopust – a čert jim nedá dobře dělat! A co Pepa! Vždyť už chodila do tanečních hodin –“

„Nu ano, chodila, starouši,“ přisvědčovala panička stejně přívětivě, „předloni chodila, ano, a vloni byla jednou. Od té doby nic.“

Nejedná se o to, aby chodila zas do nějakého kursu – tohle je zvláštní opakovací hodina –“

„A copak to zapoměla, aby musila opakovat?“ vyhrkl mistr Kondelík.

„Inu, starouši, to se rozumí, že to venkoncem nezapoměla – spolehni se, že jsem dohlédla, aby jí to otec Kaska dobře vštípil – ale cvik, starouši, cvik je nevyhnutelná věc. Dva roky je z tanečních hodin – vloni k tomu jen přivoněla – doma si to nemůže z paměti odříkávat jako násobilku – a kdyby se v tom trochu neupevnila, nevím, jak bych s ní mohla do velikého bálu...“

Mistr Kondelík přestal míchat kávu, podíval se na choť a řekl jako v největším udivení:

„Ty chceš na veliký bál, Bety?“

Tváří paní Kondelíkové se mihl mráček.

„Ne, tatínku, já nechci na žádný bál, víš, já jsem vytancovaná pro svou osobu. Ale nezapomeň, že máme dceru, že je jí osmnáct let, že si ji za sklo nedáme, že nebude věčně doma a že musí trochu do společnosti, aby se oblomila. A nezapomeň, starouši, že jsi sám slíbil Pepičce, že letos půjde na kostýmní merendu do Měšťanské besedy. A teď si pomysli holku, která vyšla ze cviku, aby tak najednou padla plnými dveřmi do Besedy! Tys jakživ nebyl děvčetem, starouši, ty si nemůžeš představit, jaká to je tréma! Tam je samý doktor, profesor, samý inženýr, obchodník, magistrátní ouřadník – taková holka je mezi nimi jako prodaná. A právě proto si myslím, že tahle opakovací hodina je jako od Pánaboha seslaná, aby se Pepička trochu připravila...“

Pan Kondelík zase míchal kávu, srkl si a řekl teď zdlouha:

„Pamatuj si, Bety, že Pánbůh sesílá mor, hlad a vojnu, ale žádné taneční hodiny. To je vejmysl čistě lidské pošetilosti.“

Pokud se mistr Kondelík držel věci, dovedla s ním paní Kondelíková polemizovat třeba celé hodiny, a mnohdy – ba pravidelně s úspěchem. Ale když jí zabočil na „vejhybku“, jak ona říkala, a když začal tónem posměvavým, jako právě teď, jako by si z ní tropil šašky, pozbývala klidu a rozvahy a někdy se neubráníla, aby si tak po dětinsku nezavzdorovala. K tomu ji dohnal neústupný mistr také teď.

Paní Kondelíková skoro pocítila lítost. Tedy marně zavařila játrové knedlíčky do polévky! Marně se chystala se španělskými ptáčky! Marně se hnětla s tvarohovým koláčem! Vše to učinila pevně doufajíc, že manžel v dobré náladě řekne: Ale to se rozumí – jen ať jde Pepička na opakovací hodinu.

Pepička! Paní Kondelíková vzpomněla si nyní, že dcera naslouchá v kuchyni za dveřmi, sledujíc bez dechu vyjednávání rodičů, a že snad užuž se jí tlačí slzy do očí, když slyší, jak je otec neoblomný. A paní Kondelíková nikdy nesnesla slz dceřiných. Vždyť je to jediné dítě! Vždyť kdo ví, co pláče jí nastává v životě dalším, až u ní matka nebude.

Panička přistoupila ke stolu, chopila se pozvání Karafiátu, vsunula je do obálky a míříc s ním k cinkostnu řekla stručně, určitě:

„No tak dobře, Kondelíku!“

Diplomatka paní Kondelíková měla svůj sloh, svoji mluvu, své odstíny. Pokud říkala „starouši“, byla zcela jasná pohoda a vždy naděje na smírné, uspokojivé vyřízení všeho, oč se právě jednalo. Slovem „starouši – taťouši – tatínku“ mluvila dobrácká, něžná, přítulná žena; ale vyznělo-li toto mazlivé pojmenování naplat, byla-li všechna poddajnost marná, ozývalo se z úst neuspokojené, nebo dokonce uražené manželky a matky chladné, tvrdé oslovení: Kondelíku!

Také tentokráte zaznělo to slovo zcela hrotivě. A když je vyslovila, otevřela dvířka cinkostnu, vložila obálku mezi šálky a sklenice, zavřela a jala se sbírat ubrousky ze stolu a skládat je.

„No copak?“ pronesl mistr Kondelík, který znal způsob své choti.

„Nic, Kondelíku, nic,“ odpovídala jeho choť.

„Když ti to není vhod, nepůjdeme tam. Božítku, nebudeme samy – nebude jich tam víc. Já po Karafiátech nehořím – a konečně Pepička si to také odepře...“

„No vidíš, Bety,“ hovořil Kondelík s převahou, „to je moudrá řeč. Myslím si, půjde-li Pepa do kostýmní merendy, že užije masopustu dost a dost.“

Paní Kondelíková, která právě dlaní hladila poslední složený ubrousek, řekla určitě, aniž se na manžela podívala:

„Ne, Kondelíku! Nepůjde-li holka na opakovací, nepůjdeme také na merendu.“

Mistr dosrkl poslední doušek černé kávy, postavil koflík a vzhlédl udiven k choti.

Ani teď se nemusila podívat na choť, aby seznala účinek svého prohlášení. A pokračovala:

„Ano, Kondelíku – tuhle věc mi ponech. Nepůjdu s ní na merendu, aby mně tam seděla u zdi jako zařezaná, jako smuteční anděl na hrobě, a po půlnoci abych ji s brekem odváděla domů. Ty to nevěříš, ale já znám, jak je děvčeti, když takhle vejde někam poprvé a bez známosti. Víím, jak mně v takových okoličnostech bylo. Seděla jsem do půlnoci jako ztracená varta, nikdo o mne nezavádil – až po půlnoci jeden tatínkův známý oficiál mi protrhl smůlu. To se rozumí, bylo to jen poprvé – pak už jsem mívala tanečníků tisíc...“

„No vidíš, Bety,“ hovořil Kondelík, „u každé je to poprvé – každá musí začít...“

„Ano, Kondelíku, arci; a proto jsem chtěla, aby si Pepička svou trému odstonala v Karafiátech – – –“

„Že se tak mezi ty chlapce ženeš, Bety!“

„Ne, Kondelíku, to nejsou žádní chlapci – jsou to mladíci již usedlejší – chodili už před lety do tanečních hodin. Vždyť víš, že je to stará garda. Jsou mezi nimi členové Besedy – a ti by Pepičku v merendě neopustili. Nemysli si, Kondelíku, že bych ji vedla mezi nějaké floutky. Osmnáctileté děvče není žádná hračka – to ponech matce. Ještě ses na mě mohl pokaždé spolehnout, ještě jsem tě v ničem nezklamala. Taky tohle by bylo dobře dopadlo. Ale když justament nechceš – dobře. Co jsem mohla, udělala jsem. Na mě holka nemůže naříkat...“

„A snad na mě, co?“

„Nic ti nevyčítám, Kondelíku – chraň bůh. Ty jsi hlava rodiny a ty si vládni, jak uznáš. Ale holce je osmnáct let – na to nezapomeň!“

„Ne, Bety – to mně opakuješ tak často, že na to jistě nezapomenu. Opakuješ mně tu osmnáctku, jako by měla jít Pepa na smrt. Ostatně jí není tak docela osmnáct let. Řekni mně proboha: copak má zmeškáno?“

K odpovědi na tuto otázku Kondelíkovu ztlumila panička hlas; sama nechtěla, aby Pepička slyšela:

„Zmeškáno nic, Kondelíku, to máš svatou pravdu. A to mně musíš dosvědčit, že ji taky do ničeho neženu. Nejsem potrhlá matka, abych vodila holku ze zábavy do zábavy. V téhle věci můžeš být se mnou úplně spokojen. A nemysli si, že se jí chci nějak zbavit, Kondelíku. Je to naše jediné dítě. Ať je tak dlouho doma, jak Bůh usoudí. Nikomu ji nechci hodit na krk. Ale

má-li se děvče trochu ve světě poohlédnout, musí konečně začít – a v tom věku je naše Pepička. Ne, Kondelíku, za nic na světě nechci uhánět nějakého ženicha, ale taky nechci, aby nám přestárla. Má-li si děvče užít trochu zábavy, Kondelíku, je to do dvacíti, pamatuj si. A byť i nakrásně si ji někdo oblíbil, bude to trvat rok a dva nebo tři, než dojde na vdavky. To nic nevadí, Kondelíku – šťastné děvče, které užije svobody jako nevěsta! Věř mi, že jsou na světě ženy, které zažily nejkrásnější chvíle v životě jen ty neděle nebo měsíce před svatbou – a nikdy už se jim to nevrátilo, manželství bylo samá slza. Uchovej bůh naši Pepičku od takového osudu – a proto také chci mít dost času, abych si člověka prohlédla...“

Mistr Kondelík se díval na manželku udiven, jak se rozpoutala. A zamžikav očima, jak někdy činíval, když měl taškářský nápad, prohodil s úsměvem:

„Mluvíš dnes jako prorok, Bety – a já jsem jak u vidění!“

„Ne, Kondelíku,“ pokračovala panička stejně tlumeně a vážně jako Sibyla, „nic nevtipkuj a nešpičkej! Mluvíím jako matka – a to je moje právo a povinnost. Utahuj si takhle dítě doma přes dvacet – a shledáš, jaký to má oučinek. Ty nevíš, jak brzy se kejsne, jak svět omrzí. Já to nepoznala – vzali jsme se dost brzy, ale viděla jsem to na jiných. A to mi věř, Kondelíku: po dvaceti nastává shon – každý rok je pak jako cent, s dcerou se spěchá, nutí se to – a často se přehmátne. A to je nejhorší, Kondelíku, neboť to pak nikdo nenaopraví!“

Panu Kondelíkovi projelo teď cosi hlavou. Podíval se ostře na ženu a vyhrkl:

„Poslouchej, Bety, nemáš ty už někoho za lubem?“

Pohled plný výčitky spočinul na mistrovi. Paní Kondelíková zdvihla pravici z ubrousků, které za řečnického výkonu svého stále překládala, položila ji na levé ňadro a řekla s důrazem:

„Ne, Kondelíku, nikoho. Řekla bych ti to – takové věci rozumná matka netají. Nikoho, Kondelíku. A kdybych měla, myslím, že by to byl člověk, s kterým bych se nemusila skrývat. Ale povídám ti do třetice: nikoho. Cožpak se mohlo dít něco za tvými zády? Ne-sedíme stále doma? Nechodíme jenom s tebou? Ale když jsme dnes o tom začali, řekla jsem, jak o záležitosti smejšlím. S kýmpak o tom chceš mluvit? Ty jsi pán a hlava rodiny, ty jsi muž, který má starost o výživu a co k tomu náleží, a ta čest se ti musí vzdát: oukolu svému jsi dobře a svědomitě vyhovoval. Ale já jsem matka a musím pomejšlet na ostatní – to mně nezazlívej. Vždyť nemám jinou myšlenku, než aby Pepička byla šťastná! Tak je to, Kondelíku.“

Pan Kondelík sice dobře věděl, že se dokonale stará o rodinu; „vymalovaný“ jeho dům na Vinohradech neklamně mu to dosvědčoval. Ale zalichotilo mu vždy, když mu to dotvrdila jeho choť; tu byla jeho slabá stránka.

I řekl nyní:

„Tys měla být kazatelem, Bety. Povím ti: jakživ jsem o těch Karafiátech neslyšel – chtěl jsem vědět, co a jak. No dobrá – teď to vím. A teď tedy, Bety: půjdu si lehnout a hodinku si zdřímnu – ať mám pokoj! A do

těch zpropadených Karafiátů si jděte! Ale já – Bety – já s vámi nepůjdu. Já si posedím nahoře v Měšťanské – abyste mě necpali do černého, rozumíš?“

„Bůh uchovej, starouši,“ odpovídala paní Kondelíková, „tam stačí gardedáma. My se pak pro tebe jen zastavíme.“

Karafiáti byli vybojováni – tváří paní Kondelíkové přelétl sotva znatelný spokojený úsměv.

Pan Kondelík navlékl Župan, spěchal do ložnice a schouil se tam na staré kožené pohovce.

Paní Kondelíková sebrala koflík po kávě a vyšla do kuchyně. Kačena všechna říčná tam drhla nádobí, jen z ní teklo – měla dnes východ. Pepička stála v koutě u police a osušovala měkkým utěrákem vypláchnuté sklenice. Jak vrzly dveře pokoje, obrátila se napolo – oči její byly zarudlé. Postihla první polovinu vyjednávání maminky s tatínkem a neubránila se lítostnému zaslzení.

Paní Kondelíková postavila koflík, chopila se nějakého rendlíku se zbytky oběda a ukazujíc na jiný řekla k dceři:

„Pojď, Pepi – vezmi mně to do špižírny.“

Pepička vzala rendlík a beze slova vyšla za matkou na chodbu.

„Poslouchej, dítě,“ promluvila paní Kondelíková, když zapadly dveře kuchyně – „vždycky ti říkám: ne-natahuj hned moldánky. Víš, že nic tatínka tak nedohřeje jako brekot – že je pak všechno ještě horší.“

„Když mám takovou lítost, maminko, že je o všem tolik řečí...“

„Lítost, lítost! Cožpak tu nejsem já? Bylo ti už někdy ublíženo? Všechno je v pořádku – půjdeš na opakovací hodinu! – A teď si namoč ručník a otři si oči, ať nevypadáš jako Máří Majdalena, až se tatínek probudí. Je hezky, půjdeme pak na procházku...“

III

PRODLOUŽENÁ HODINA

Hodiny a hodinky všech soustav mají po šedesáti minutách, dobře počítaných. Když těchto šedesát minut uplyne, utone celá hodina v onom chvalně známém moři věčnosti. Žádná lidská síla nemůže ji k novému životu vyvolat, nemůže ji prodloužit. To je známo každému astronomu, každému hodináři. Ale co by si netroufali tito učenci a umělci, kteří nám odměřují život, podařilo se mistrům tanečním. Na rozkoš a blaženost chovanek svých a chovanců odvážili se smělého činu proti všem zákonům sluneční soustavy a výslovným ustanovením kalendářů, a čin jejich korunován úspěchem zcela nepochybným.

Když jinoši a dívky, toužící po náležité turnýře společenské, stali se žáky školy taneční, která mnohému znamená přípravku školy života – a když tito elévové a elévky umění tanečního po třínedělním neb čtyřnedělním neúnavném cviku svého mistra pozbývají neohrabanosti mladých medvědů, když se mohou spolehnout na to, že bez rozpaků uhodnou, která noha je pravá a která levá, a když po mnoha návodech počínají chápat jasně, že těmato vlastníma nohama nemají šlapat a skákat po nohou cizích, po nohou svých protějšků a spolutanečnicků, oznamuje taneční mistr jednoho dne s hlubokým oddechnutím: „Tak tedy – páni a slečinky – v sobotu první prodloužená!“

Takováto prodloužená hodina jest oázou v kursu tanečním. Především právě pro tu délku. Jsou „prodlou-

žené“, které trvají od osmi do půlnoci, do dvou a do čtyř s půlnoci – na Střeleckém ostrově třeba i do rána. A sebestřísnější tatínek nemůže proti tomu nic namítat, neboť i tato prodloužená je v „učebním plánu“, je podstatnou a důležitou částí celého vyučování.

Za druhé v takovéto prodloužené zavládá pravidelně větší volnost. Zde nezaznívá tak přísné komando jako v hodinách obyčejných: „Teď vemte támhle tu slečinku – teď musíte tančit s tímhle pánem...“ – kterémužto povelu vyhovuje se někdy jen s vnitřním odporem, neboť nám přece nebývá vždy lhostejno, s kým tančíme. V prodloužené hodině mohou si chovanci volněji vybírat – a to nesmírně zvyšuje půvab její a význam.

Slovem, „prodloužená“ je jakousi předzvěstí, předtuchou bálu. V ní poprvé chovanci pocítují trochu samostatnosti. V ní při výběru tanečnic a při volence mládež je volná, smí se již řídit „hlasem srdce“.

Ale jsou ještě jiné „prodloužené“, nezávisle na mistru tanečním. Jsou to hodiny – trvajících ovšem taky třeba od osmi z večera až do bílého rána – pořádané žáky, kteří si již vloni, předloni nebo před několika lety vychodili taneční kurs. Mnohým z těchto bývalých chovanců zasteskne se po takové milé domácí zábavě v tanečním saloně, který jim nedávno ještě býval celým světem. Rádi by se sešli s kamarády, ještě raději s někdejšími tanečnicemi. Co se stalo z těch děvčátek? Jak vyrostla, jak prospěla na duchu i na těle? Neboť co přede dvěma nebo třemi lety bylo nepatrnou a neobratnou žábou, hubenou a nohatou – snad se dnes dosti podobá světu, snad nás dokonce oslní? Ve věku,

kdy se takovéto „pokračovací“, „opakovací“, „prodloužené“ hodiny pořádají, má tolik půvabu do sebe, můžeme-li stará přátelství obnovovat, bývalé styky s něžným pohlavím osvěžovat.

Do těchto „prodloužených“ vstupuje se také s jinou výzbrojí než do hodin tanečních. Vznikají sice i v prostých tanečních drobné milostné romány, ale zřídka se zakončením svatebním. Vždyť je to samá zelená mláď. Však ve zralé hodině opakovací? Ach, tam bývají už mužové, jejichž prsty nezajíždějí pod nos marně, kteří mají kníry, bradky – mužové mezi dvacítkou a třicítkou! Kteří (když studovali) jsou dnes už praktikanty, a když se zasvětili službám boha Merkura, mají už několik stovek jako účetní, korespondenti, saldokontisté a třeba disponenti!

Nuže, do takovéto prodloužené chystala se Pepička – vlastně paní Kondelíková s Pepičkou. Neboť jen pečlivá matka chápala plně význam tohoto večera. Pepička měla neskonalou radost, těšení – paní Kondelíková měla zkušenost. Pepička se těšila na tanečky – matka vedla dceru poprvé na veřejnost. Ne proto, aby právě v této společnosti hledala pro Pepičku nápadníka; ani jí to nepřipadlo. Uváděla dceru! Takovýto večírek jest první cenzurou. Zde se dívka poprvé dostává do plesového „adresáře“.

Paní Kondelíková slyšela již v duchu různé ty otázky a popřípadě odpovědi:

„Kdo je ta dívka v tom višňovém princesu?“

„S těmi kaštanovými vlasy?“

„Ano.“

„Počkej, zeptám se pana Hupnera.“

Neboť pan Hupner byl nezbytným inventárním kusem plesů, věnečků, večírků, zábav – a nikdo nepamatoval, jak dlouho již. Byly dámy, které přivádějíc své dcerky do plesu ukazovaly jim drobného muže rtuťové pohyblivosti (jehož věk netroufal si uhodnout ani nejzkušenější profesor lékařské fakulty) a říkaly:

„Heleď, Eminko, s tímhle pánem jsem tančívala za svobodna – v první své Národní besedě jsem s ním byla předtanečnicí – však tě taky provede.“

Jdou tedy se ptát pana Hupnera.

„Ach, ta holčička tam? To je slečna Kondelíkova, otec je znamenitý malíř pokojů – Ječná ulice, číslo..., na Vinohradech má dům, je členem Besedy, v úterý hrává taroky u třetího stolu ode dveří v herně, dobrá rodina, měšťan, pěkná partie...“

A teď se pro Pepičku pohrnou, jeden po druhém.

Když nastala sobota, jejíž večer měl pozdravit Pepičku ve společnosti staré gardy Karafiátů, byly u Kondelíků plné ruce práce od samého rána. Kuchyně byla onou tajnou dílnou, v níž připravován zámoitek, jímž se měla Pepička večer obestříti.

Rozumějme slovu tajnou. Pan Kondelík sice svolil – ale víte dobře, kterak se podobné věci ukrývají před tatínky, třeba o všem věděli a námitek nečinili. Snahou maminek bývá, aby otcové byli co nejméně obtěžováni, aby nehorlili na „ty hadry“, všady roztahané, aby se nemusili vyhýbat šatům a živůtkům, rozloženým po všech židlích, aby se nezamotávali do *ryšků* a volánů, kudy kročí – zkrátka aby je věneček neomr-

zel dřív, než k němu dojde. Však až tatínek odejde, vtáhnou se s tím do pokoje.

Ostatně šaty visely od včerejšího večera v ložnici na věšáku, pod bílým prostěradlem, aby se neuprášily, neumazaly. Přinesla je švadlena slečna Štrajblová, jejíž dávnou zákaznicí paní Kondelíková byla.

Roztomilé šatečky „voálové“, jako nadýchané, „princes“, jak se tehda nosily. Višňové barvy, která tak dobře slušela ke kaštanovým vlasům a hnědým očím Pepiččiným.

Po snídani matka i dcera spěšně uklidily v pokoji, naložily hodně do kamen, aby si tatínek pohodlně v teple přečetl noviny, a zmizely pak do kuchyně.

„Tak, dítě,“ hovořila paní Kondelíková, „a teď si na všecko vzpomeň, co budeš potřebovat, aby ses tatínkovi pokojem tuze necourala. Šaty teď nech, ty si ozkusíš po obědě, až tatínek půjde po svém. Teď pamatuj na prádlo, holka. Střevíce si vezmeš ty lakované – a punčochy štráfované...“

„Já myslela ty pomorančové, maminko...“

„Ne, holka, ne. Ty už byly dvakrát v prádle – čert v tom vězí – aby pak nějaké očko prasklo – to by byla pěkná nehoda! Vezmeš ty docela nové, černé a červené – lesknou se jak hedvábné a je to efektní. Přežehli si spodničku – také tu novou, s tím širokým karnýrem. Musíš být jako zbrusu – člověk neví, co se stane. Kdybys náhodou upadla – nedej pámbůh – šaty se odhrnou, prádlo musí být jak alabastrové. Ne ty podvazky k vázání – Pepičko – ty gumové. Ty obyčejné se někdy rozvážou – a to je hezká věc, když pak spadnou. Tisícovku bych za to nevzala! A spadnou,

právě když toho člověk nejmíň potřebuje. Staly se takové věci – to je pak radost. Radš by se člověk v Tramtárii viděl. Šáteček si připrav krajkový – dva obyčejné ti vezmu s sebou do kabelky. – Otri do čista želízko, Pepi, a polož si je na stoleček, ať se večer s ničím nehledáme. – Máme *špiritus* doma, Kačeno? No dobrá, jen ať! – Skřivánková tě přijde učesat – ještě k ní před polednem skočíte, Kačeno – aby tu byla v půl šesté. – Vlásničky a několik špendlíků vezmu s sebou, Pepičko, o to se nestarej. – Do šátku si kápní trochu kolínské nebo toho milatfléru – ale nepřelej! Není to hezké, když holka voní jako materiální krám. Rukavičky si vezmeš ty makové – ty delší – podívej se dobře na knoflíčky, aby ti pak nelítaly po sále. Náramek granátový, na pravou ruku – a na levou můžeš vzít toho hádka. Tak, holka, všechno si vyndej – ať není večer shánění...“

Všechno to pronášela paní Kondelíková polohlasně, ale určitě, jako generál, který dává rozkazy k bitvě. Vždyť taková návštěva taneční síně je jako válečná výprava. Zdaří-li se první útok, vítězí se pak hravě dále.

Ale zatímco udělovala tyto povely, snášela sama z krabic, zásuvek a přihrádek vše, o čem hovořila, nečekajíc, až to učiní Pepička. Byla snad sama více rozjařena a rozčilena než Pepička. Neboť úspěch dceřin byl jejím úspěchem vlastním. Věděla dobře, že touž dobou všechny ostatní matky stejně pečují o svá mláďata, a věděla, že večer každá ta matka bude kritickými zraky pozorovat ostatní tanečnice – konkurentky své dcery.

Ó, Pepička nebude z posledních! Ubezpečovala se paní Kondelíková v duchu. To jest její starost jako pečlivé matky – a paní Kondelíková byla hrda na svůj úkol, neboť (pravila si rovněž v duchu a zálibně) může býti hrda na svoji dceru.

Zatím otec Kondelík posnídal, počel si trochu a chystal se z domu. S největší ochotou snášela mu panička nákrčník, kabát, zimník, klobouk, jen aby ho vypravila. To je výborné, že tatínek odchází. Nebude jim překážet – to je hlavní věc. Úslužně mu okartáčovala sametový límec, zastrčila mu cíp hedvábného šátku do kapsy, podala mu hůl a nastavila ústa k hubičce:

„Tak, starouši, tak – jdi pomaloučku a neužeň se...“

Po odchodu manželově byla paní Kondelíková teprv, jak náleží, ve svém živilu. Honila Pepičku od skříňně ke skříni, z kouta do kouta, a zase ji napomínala:

„Neužeň se, holka – neunav se mi už teď, abys večer byla čiperná, aby tě nebolely nohy dřív, než začneš tancovat. Ostatně k večeru si můžeš natřít lýtka trochu octem. To slouží velmi dobře – taky jsem to vždycky dělávala. Po obědě si hezky omej nohy – odraženou vodou – budeš je mít jako z kolomastiky – uvidíš – bude se ti tančit jako v bavlnce. Tak! A vy, Kačeno – pojd'te sem...!“

Kačena vůbec lítala celé dopoledne jako ordonanc. Byla víc na schodech než v kuchyni, co bylo třeba věcí. Neboť teprv když se chystá člověk na takovouto výpravu, vidí se, že vlastně doma nic není.

Zatím si paní Kondelíková sama zastavila oběd a velkomyslně zprostila Kačenu starostí o plotnu.

Ostatně se toho dne mnoho nechystalo. Jenom na „tatínka“ pamatovala panička s nějakým chutným sousem, aby ho udržela v dobrém rozmaru. Ona s dcerou a Kačenou nějak se odbude. Však se bude večerět v Karafiátu – totiž na druhé straně, v dolejší restauraci Měšťanské besedy.

Tak uplynul den ve sterých drobných starostech, a v sedm hodin večer stála Pepička před velikým zrcadlem připravena do boje. Paní Skřivánková jí na hlavě vykouzčila rozkošný účes, vzadu s drdůlkem pěkně svinutým, na nějž vynaložila všechno své umění, neboť Pepička měla husté a bohaté vlasy. Vpředu po levé straně měla zatknuty dvě ohnivé kamélie – skutečné, rostlé kamélie.

Teď ještě Skřivánková „dodělávala hlavu“ paní Kondelíkové. Panička seděla v křesle jako socha, což však jí nikterak nevadilo pronášet poslední rady a povely.

„Nejsi příliš upjata, Pepičko? – Můžeš dobře dýchat? – Netluče ti v tom srdce? – Dokud je čas – mohlo by se to povolit. – Stáhni si to na pravém boku – dělá to tam faldy. – Tak. – Kačeno, řekla jste dobře Červíčkoví, kdy má poslat vůz? V půl osmé aby tu bylo? No dobře. – Pak dolejte lampu, až odejdeme – a připravte v kuchyni svíčku a sirky na stůl, abychom se nepotáceli, až se vrátíme. Dejte na všechno pozor – zavřete se. – Bože, kdepak chodí tatínek! Také by zde už mohl být – abychom jeli všichni společně...“

Však tu již přicházel mistr Kondelík. A v tom okamžiku byla také paní Skřivánková hotova. Paní Kondelíková rychle shodila bílé prostěradlo, jímž byla zaha-

lena, aby to manžela nepopouzelo k nějakým nevčasným poznámkám, a vítala jej:

„No no – a vlk za humny! Právě jsem povídala. Tak, starouši, na posteli máš čisté prádlo a sváteční kabát...“

„Vždyť já nejdu na bál...“

„Dobře, starouši, vím – půjdeš si nahoru, ale v přestávce sejdeš k nám dolů do restaurace, abychom neseseděly tak opuštěny u večere. Však já si pro tebe pošlu – – –“

Paní Kondelíková vtiskla frizérce do dlaně půldruhé zlatky a doprovodila jí ke dveřím.

Zatím otec Kondelík šel do ložnice a strojil se. Teď když viděl dceru i matku v plné parádě, nedalo mu to také, aby se „nevyšvihl“. Za nějakých deset minut objevil se zase v jídelně, v úboru důstojném jeho choti a dcery.

Rafije na hodinách v jídelně ukazovala právě pět minut po půl osmé, když Kačena, vyslaná před dům, vrátila se se zprávou, že vůz právě přijel.

„Poslal Červíček *fajtón*?“ otázala se paní Kondelíková.

Kačena věděla čerta, co je *fajtón*, ale přisvědčila:

„Kočár něco nóbl, milostpaní!“

A rodina Kondelíkových – Pepička napřed, rodiče za ní – vycházela ze dveří. Paní Kondelíková dávala dobrý pozor, aby vykročila pravou nohou. Nebyla jista, pamatovala-li na to dcera – učinila to za ni.

„Zaplat' pánbůh!“ vzdychla si Kačena, když se kroky panstva ztrácely na schodech. „Už mám nohy po

kolena uběhané. Abych já se takhle chystala k muzice – to by bylo dopuštění!“

V sále Kaskově bylo ještě hezky chladno, jako bývá vždy na počátku v síních plesových, než se kamna řádně rozdýchají a než mládež tancem a zábavou rozpálená sdělí trochu svého žáru s mrazivou atmosférou.

V předsíni přijímací a zároveň šatně, která byla utvořena širokou tmavorudou oponou přes celou šíři sálu, přešlapovalo osmero výborů staré gardy kroužku Karafiátů, většinou v *čamarách*, ale někteří také ve fracích. Všichni byli zdobení odznakem svého záslužného sdružení, dvěma karafiáty, bílým a červeným, vetknutými do dírek nebo jehlicí připjatými, a krom toho splývaly jim z levého ramene bělorudé stuhy hedvábné, na něž kterýs ozdobník stříbrnými písmeny vytiskl: Kroužek – Karafiát. Stuchy tyto připevněny byly na rameně sponou velikosti zlatníku, jejíž stříbrný okraj objímal smaltovou výplň: bílý karafiát v červeném poli. Takové odznaky, fábory, emblémy a monogramy jsou při tanečních slavnostech věcí veledůležitou, mnohdy nejdůležitější. „Obyčejní“ členové Karafiátu, prostí těchto výzdob, pohlíželi na dekorované soudruhy s jistou závistí v hloubi duše a jen jediná myšlenka je utěšovala: „Přes rok – možná – budu zase já výborem.“

V sále tanečním kolem klavíru obcházel pianista, vychrtlý muž v císařském kabátě, který byl patrně ušit na postavu ještě vychrtlejší. Muž tento snímal přes tu chvíli skřípec z nosu a vytíral jej – zajisté již podvacáté. Chvilími pak vystupoval na pódium a pavoučími

prsty přejížděl některé klávesy, jako by se přesvědčoval, je-li klavír naladěn. Nebyl to denní pianista páně Kaskův – byl to zvláště zjednaný „koncertní mistr“ Karafiátů, který jim už dříve hrával a o němž byli pořadatelé prodloužené hodiny přesvědčení, že je do nich nejlépe „zahrán“.

Již od půl osmé trousily se pozvané dámy. Matka a dcera – matka a dcera – někdy také matka a dvě dcery. Ostatně tu byly i slečinky s gardedámami z ochoty, takzvanými vypůjčenými, s tetkami, kmotřičkami, sousedkami z domu.

Po třech čtvrtích vstoupila do předsíně paní Kondelíková s Pepičkou. Jakkoli se panička vynasnažovala, aby hleděla co nejpřívětivěji, tak „teple“, jak říkala – měl její výraz přec něco utkvělého, jako strnulého. Způsobila to vážnost okamžiku – paní Kondelíková cítila, kterak jí v této slavnostní chvíli svaly tváře ztuhly a kterak jsou nepoddajné. Stává se tak mnohým lidem za okolností vybočujících z obvyklého, všedního chodu života.

Pepička po boku matčině vstoupila plaše do síně – skoro tak proběhla vedle ní. Viděla sice tučet hlav a tváří, tučet párů očí, utkvívajících na ní, ale nerozeznávala ty obličejy. Slyšela celou škálu hlasů, pronášejících: Moje úcta – Rukulíbám – Moje úcta! – ale nevěděla, která z těch úst hovoří. Bylo jí jako začátečníci na jevišti, která hledí na sta hlav do hlediště a nerozeznává ani jedinou.

Jako pudem vedena cupitala před matkou k šatně, aby odložila plášť, a hned pomáhala i mamince.

Kdosi z výboru přistoupil k ní s bílým tácem, na němž byly taneční pořádky. Uklonila se lehce a chvějící se rukou chápala se lístečku, který byl proktnut tenoučkou tužkou. A již tu byl druhý výbor s jiným tácem, na němž byly malé kytičky z karafiátů – symbol dnešního večera. Pepička vzala si kytičku a opětně se ukláněla. Její zašeptání „Děkuji!“ zaniklo téměř zcela v mírném tom šumu, který byl jejím příchodem způsoben.

Potom třetí výbor podal jí rámě, aby ji uvedl do sálu. Zavěsila se jen tak popaměti a s nesmírným ostychem vstupovala oponou, kterou zatím čtvrtý výbor co nejširě rozhalil.

Pořadatel dovedl ji k židli u stěny, řekl „Prosím!“, uklonil se a odešel. Pepička vzpomínala se ze všeho, teprv když seděla po boku maminičiny, a zhluboka vydechla.

Sálem vanula chladná vůně voňavek. Na židlích podél stěn tvořily se malé skupiny, porůznu roztroušené celou místností. Vždy matka a dcera – matka a dcera, a ty dcerušky tulily se k svým opatrovatelkám jako mladé vlaštovky – a hlavičky jejich vypadaly jako hlavičky ptáčat, vykukujících z hnízda. Jenom neštěbetaly. Ani tlumený hovor to nebyl, co se ozývalo. Bylo to šepotání – žádné to děvčátko neodvážilo se hlasitého slova.

„Není ti zima?“ otázala se paní Kondelíková.

„Ne, maminko,“ odpovídala Pepička, pozorující řadou ostatní dívky, samé tváře neznámé.

Ale kdyby jí byl vyhrnul rukáv princestu, byl by na její paži shledal krupičky husí kůže.

„Horko tu není, Pepičko,“ řekla zase paní Kondelíková, hledíc starostlivě na dceru; „Zatni trochu pysky, máš je jak fialy...“

Zatím ženských postav přibývalo, mezery podél stěn se vyplňovaly – šum se rozmáhal. Táhlo silně na osmou, pianista drmolil ve vzduchu tenké prsty, jako by jim dodával pružnosti. Za chvíli do toho uhodí! Opona, která zastírala vchod, teď se vůbec nespouštěla. Byla zcela odhalena, pozvané dámy vstupovaly řadem. Venku dveře se netrhly. Jednotliví tanečníci, kteří zatím shromážděné dívky podrobili prohlídce a ve výběru svém se rozhodli, přistupovali, ukláněli se, odlepovali vyvolené tanečnice z židlí a započínali promenádu sálem.

„Aspoň se trochu zahřejí,“ poznamenala paní Kondelíková polohlasně. A pátravě hleděla do hloučku mladíků, skupených v koutě vedle vchodu, který asi se ujme Pepičky.

Bohužel tento hlouček sestával se z oněch mladíků nesmělých, kterých na každém bále, v každém věnečku je větší nebo menší procento. Ti čekají vždy ostýchavě, až co pro ně zbude. Jsou to mladíci s malou dávkou sebevědomí, odvahy, podnikavostí. Zdá se jim, že celá společnost ví, kterak jejich černý kabát je vypůjčen od šťastnějšího nějakého přítele, stále v duchu přepočítávají skrovný počet svých desetníků v kapse a stále myslí na chatrné podrážky svých bot. Ó, neblahý nedostatek, který jsi tak mnohému z těchto plesových hrdinů kalil chvíle, které jinak by byly připočteny k nejšťastnějším v životě! – Později – za hodinu nebo za dvě vrhnou se také do toho reje – aby přečkali ty

hořké první chvíle, kdy si netroufají, kdy se domnívají, že zraky všech ostatních visí jenom na nich, na jejich lesklých loktech, na nějaké té nevinné jizvě na botě!

Osmá hodina!

Vážně a s naprostou převahou vystoupil teď pianista na pódium, na němž do té chvíle mlčenlivě stál třínohý aparát, jako by spal. Pianista upřel na němý klavír zrak s onou jistotou, s jakou toreador pohlíží na býka v aréně. Také tento kolos bude za okamžik podrážděn a vydá ze sebe zvuky, které nalijí života celému okolí – všemu tomu množství, které se tu v aréně taneční shromáždilo. On, tento muž, ovládá svými prsty tohoto moderního behemota. Rozechvěje v něm všechny struny, uvolní tlumivé pedály a zahude válečnou píseň bojechtivé, nedočkavé mládeži.

Naposledy muž v těsném císařském kabátě otřel skřípec, obřadně odepjal manžety, položil je vedle sebe na lavičku, uklonil se do neurčita, rozložil na pulpítek partesy – jen tak pro jméno, neboť to byl pianista „z paměti“ – a udeřil tři mohutné akordy. Bylo to znamení, aby se promenující páry přihotovily k tanci, bylo to vyzvání k turnaji.

Již také stál uprostřed sálu předseda Karafiátů s rukama mírně pozdviženýma a roztaženýma, aby zatleskáním dal pianistovi znamení, by „zazněl hlahol trub a kotlův“, ale zesílený šum v předsíni ho pozdržel. Jako poslední výzva hrnula se ještě řada děvčátek s maminkami a tetami do sálu. Když zaslechly již ode dveří úder pianistovy, kvapně shodily pláště a jako útokem vtrhly do sálu, aby nepřišly o první taneček.

Paní Kondelíková dívala se udivena na ten vpád a mimovolně jí vyklouzlo ze rtů:

„Kristepane – to je ženských...!“

Poznámka její byla zcela oprávněna. Bylo to skutečně hrozivé množství děvčat a znepokojující menšina tanečníků – ledaže se ukrývají za záclonou.

Ó, kdyby byla věděla, že tam je prázdnou!

Zaznělo zatleskání – a klavír se rozepěl. Po jeho strunách sklouzal se žadonivý, loudivý, zádumčivý valčík, zamilovaný tanec Pepiččin.

Připravené páry se rozhoupaly a vlnily se dál a dál, ze zálohy nesmělých tanečníků v koutě odlupoval se jeden za druhým a každý si odváděl společníci z řady sedících dívek, hlouček se tenčil, scvrkal – konečně se rozběhl mladík poslední, poklonil se před slečinkou v modrých šatečkách – a Pepička seděla.

Neseděla sama, seděla dobrá polovice – ach, dvě třetiny všech děvčat; objevilo se, že zpropadená statistika o nadbytku dívek vrhá své stíny i v kruh Karafiátů.

Přesto výraz tváře Pepiččiny nepozbyl přívětivosti. Nevěděla ve své nevinnosti a nezkušenosti, že by se tato nezaměstnanost mohla protáhnout ve strašlivém důsledku na celý večer. Zato z obličejů paní Kondelíkové zmizel úsměv. Jakže, po všech těch přípravách bylo by možno, aby sem byla přivedla dceru na sezení? Ne – bránila se té myšlence. A přece čím dál jí bylo teskněji. Jíž dvakrát – třikrát převalila se vlna tance sálem – paní Kondelíková správně to postihovala dle jednotlivých nápadnějších párů – valčík počínal znova – jak dlouho může trvat? Již někteří tanečníci odváděli tanečnice na místa a chápali se jiných – Pepička